

Експерт – це особа, що володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, який за постановою слідчих органів доручено провести експертизу і дати за її результатами висновок. Експертом може бути призначена будь-яка особа, яка має необхідні знання для дачі висновку з досліджуваних питань, незалежно від того, чи працює вона в експертній установі та є професійним експертом або не працює в такій установі і проведення експертиз не входить до кола її службових обов'язків. Однак в ст. 9 Закону «Про судову експертизу» сказано, що органи дізнання, досудового слідства і суди зобов'язані доручати проведення судових експертиз переважно фахівцям, внесеним до Реєстру атестованих судових експертів державних і підприємницьких структур та громадян, який веде Міністерство юстиції України.

Підготовка порівняльного матеріалу для експертного дослідження залишається важливою і досить актуальною проблемою. Можливість проведення окремих видів судових експертиз, а також правильність висновків значною мірою залежать від обсягу і якості наданого порівняльного матеріалу для експертного дослідження. Відповідно, важливою є правильна, методично обгрунтована робота слідчого зі збирання порівняльного матеріалу. Правила та порядок відібрання окремих зразків для експертного дослідження відображені у певних нормативно-правових актах та навчально-методичній літературі. Однак на сучасному етапі розвитку експертних технологій, із розширенням можливостей державних експертних закладів різних міністерств, серед інших і МВС, на практиці виникають проблеми в частині застосування широкого обсягу спеціальних знань та нових методів під час відібрання зразків у ході проведення нових видів експертиз.

Одержано 17.04.2019

УДК 343.137.5

Вікторія Андріївна БОЙКО,

курсант групи Ф2-304 ХНУВС

Науковий керівник: Заворіна О. П.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОГО ПОТЕРПІЛОГО ТА СВІДКА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Особливість порядку кримінального провадження щодо неповнолітніх, обумовлена передусім особливістю суб'єкта кримінального правопорушення. Фізичний, розумовий і психічний розвиток неповнолітніх обумовлює нестійкість їх характеру, незрілість мислення, схильність до наслідування поведінки старших за них і дорослих осіб та інші подібні риси. Слід зазначити, що така слідча (розшукова) дія (далі – С(Р)Д), як допит, досить часто практикується у процесі розслідування більшості кримінальних проваджень, за допомогою якої слідчий отримує від допитуваних словесну інформацію про обставини злочину

й інші факти, що мають значення для встановлення об'єктивної істини та забезпечення правильного застосування закону. Тактика та процес проведення допиту має ряд особливостей. Оскільки проведення допиту вимагає не тільки знань вимог кримінального процесуального закону, а й умінь творчо використовувати різні законні заходи, прийоми та способи впливу на особу з урахуванням індивідуальних, вікових та інших особливостей. Саме врахування вікових особливостей під час допиту неповнолітніх свідків та потерпілих має низку ознак, на які слід звернути увагу. Знання цих особливостей має велике значення для обрання прийомів встановлення психологічного контакту, вибору режиму проведення допиту. Так, діти часто не усвідомлюють, що інформація, відома їм, є важливим доказом у кримінальному провадженні. Тому, у проведенні допиту неповнолітнього зазвичай можна досягти позитивного та ефективного результату, лише врахувавши всі істотні обставини особи неповнолітнього та здійснивши належну підготовку до вказаної С(Р)Д. Така підготовка охоплює детальне вивчення особи неповнолітнього, його відносини з рідними, близькими, також велике значення має який слідчий поставить питання, адже досить часто неповнолітні побоюються надавати правдиві показання щодо обставин вчинення кримінального правопорушення тією чи іншою особою, а також розповідати, у чому саме полягала участь повнолітніх осіб під час вчинення кримінального правопорушення. Це може бути зумовлено страхом неповнолітніх перед дорослим правопорушником, небажання розповідати про участь друзів, родичів чи близьких у вчиненні кримінального правопорушення, бо правдиві показання можуть негативно позначитися на цих відносинах. Саме тому, як слідчому так і прокурору необхідно докласти максимум зусиль, щоб не допустити впливу правопорушників під час досудового розслідування на неповнолітнього, ужити всіх можливих заходів з метою отримання правдивих показань від особи яка допитується. Не менш важливим питанням є вік, починаючи з якого неповнолітній може виступати на допиті як свідок або потерпілий, у чинному кримінальному процесуальному законодавстві України він є не визначеним. Лише зазначено, що не можуть бути допитані як свідки особи, які згідно з висновком судово-психіатричної чи судово-медичної експертизи через свої фізичні або психічні вади не можуть правильно сприймати факти, що мають доказове значення, і давати показання про них. Крім того, в положеннях КПК України визначені особливі вимоги щодо часу, зокрема протягом якого може допитуватися малолітня або неповнолітня особа. Так, допит не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день. В той же час, не визначена тривалість перерв між окремими частинами допиту. На думку багатьох вчених, які досліджували дане питання, перерва не може бути меншою, ніж період допиту. Водночас, дитячі психологи стверджують, що малолітні можуть бути уважними і зосередженими певний проміжок часу, тому, згідно їх рекомендацій, тривалість допиту не повинна перевищувати 15 хвилин для дітей до 7 років, 1 годину для дітей до 14 років. Тому слідчому, при проведенні допиту малолітніх осіб, варто звертати увагу на таку особливість. Не

менш важливим питанням підготовки до допиту неповнолітнього є вибір місця і обстановки допиту, які повинні імпонувати допитуваному. Враховуючи, що в більшості випадків кабінет слідчого не облаштований для проведення допиту даної категорії осіб, доцільніше проводити його в місці більш придатному для цієї С(Р)Д. Тому, більш доцільно неповнолітніх допитувати у звичній для них обстановці, наприклад, вдома, в школі, або в іншому комфортному місці. Щодо самої процедури проведення допиту, то положення ст. 226 КПК України регламентують необхідність присутності законного представника, педагога або психолога при проведенні допиту малолітньої або неповнолітньої особи. Окрім того, за необхідності, зокрема, якщо наявні дані про певну хворобу неповнолітнього, яка може негативним чином проявитися в процесі проведення допиту, забезпечується участь лікаря. Відповідно до положень ст. 227, 490, 491 КПК України до початку допиту педагогу, лікарю, законним представникам роз'яснюється їх обов'язок бути присутніми при допиті, а також право викладати свої зауваження і з дозволу слідчого задавати свідкові чи потерпілому запитання. Питання, поставлені свідкові чи потерпілому законними представниками, педагогом або лікарем, і їх зауваження заносяться до протоколу. Слідчий має право відвести поставлене запитання, але відведене запитання повинно бути занесене до протоколу. Крім того, свідок та потерпілий, який не досяг шістнадцятирічного віку, про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань та за завідомо неправдиві показання не попереджається. Йому лише роз'яснюється обов'язок говорити на допиті тільки правду. Таким чином, проведення допиту неповнолітніх осіб обумовлюється віковими особливостями їх психіки, що впливають на характер сприйняття, запам'ятовування та відтворення допитуваними обставин кримінального правопорушення. Тобто, при проведенні допиту неповнолітніх, можна досягти ефективного результату тільки у разі врахування усіх істотних особливостей та належної підготовки до відповіді С(Р)Д.

Одержано 07.04.2019

УДК 343.131

Вадим Олександрович ГОВОР,

курсант групи Ф2-304 ХНУВС

Науковий керівник: Заворіна О. П.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОТИДІІ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Статистичні дані свідчать, що кожного дня правоохоронними органами фіксується 348 фактів домашнього насильства, в 70–80 % випадків жертвами стають жінки. Однак, за допомогою до правоохоронців звертаються лише 10–15 % постраждалих, крім того, щорічно 1,1 мільйон українок стикаються з фізичною та сексуальною агресією в сім'ї. Щороку 600 представниць слабкої